

“Yoksulluk, Kent Yoksulluğu ve Planlama”

Konulu 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 26’ncı Kolokyumu’nun Değerlendirmesi*

Sehir Plancıları Odası ve işbirliği yaptığı kuruluşlar, yeni olmayan bir konuyu yeni boyutlarıyla ve ilk kez ele alarak, önceliklerimizi belirlemek konusunda bir sorumluluğu yerine getirmiştir. Bu vesileyle, yoksulluk konusundaki mesleki birikimimizin hangi düzeyde bulunduğunu anlama fırsatı sağlanmış, kolokyum konusunun; “tartışıldı, bitti” yerine “tartışma başlatıldı” kabulü ile şehir plancıları ve Odanın sürekli takibindeki konulardan biri olması gerektiği anlaşılmıştır.

Kolokyum, ortak bir konuya farklı disiplinlerin yaklaşım yöntemleri, nitelikleri ve derinlikleri hakkında tanıtıcı ve ufuk açıcı olmuştur. Meslek sınırlarımız içinde yoksulluğu tanımlayışımızın diğer mesleklerin tanımları ile yetinmemesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Diğer yandan kolokyum, bu tanımların kesişimleri ile ilgili tartışma fırsatları sunmuştur. Ayrıca konuyla ilgililenenlerin sanıldığından daha geniş bir çevreyi oluşturduğu ancak kendi alanlarında “savunmada” kaldıkları, öneri, proje ve araç geliştirmekte çekimser oldukları görülmüştür. Sosyologların yanısıra kamu yönetimi, siyaset bilimi, sosyal hizmet ve eğitim uzmanlarının görüş ve katkılarına da yer verilmesinin, bundan sonraki çalışmalarda ihmal edilmemesi gerektiği anlaşılmaktadır. Çağrılılar ve katılımcılar arasında mesleki dağılımın yanısıra kurum, kuruluş dengesi de yeterli bulunmamıştır.

Akademik kesimden temsilcilerin sayıca ağırlıkta olmaları, buna karşılık başta sivil toplum kuruluşları olmak üzere diğer kesimlerden temsilcilerin düşük sayıda katılımları sözkonusudur. Plan, proje üreten ve eleştirenlerle birlikte bunları uygulayan ya da yoksulluk sorununu kendi özgün projeleri ile çözen yerel yöneticilerin görüşlerine yer verilememiş olması da eleştirilmiştir.

Bazı disiplinlerin örnek alan araştırma yöntemleri ve sonuçları, şehir plancılarının alan araştırmalarının yeterliliğini ve derinliğini tartışmak gerektiğini de ortaya koymuştur. Mekansal sorunların mekansal analizlerle tanımlanamayacağı, çözümlerine de bu boyuttan ulaşamayacağı varsayımı yeni olmamakla birlikte, soyutlama ve somutlaştırma konusunda kuramsal altyapı eksikliklerimiz bulunduğu gerçeği ile bir kez daha yüzleşmiştir. Ortak sorunlarımızın farklı sorumluluk çevrelerince ele alınması, yaklaşım ve analiz bütünlüğü sağlamadıkça, birlikte çözüm üretme iradesini geliştirmek için yeterli olamamaktadır. Ortak mekanizmaların oluşturulabilmesi için tarafların hazırlıksız buldukları, yeni araçlar tanımlayamadıkları da görülmektedir. Bu konuda sosyal adalet, eşitlik gibi son yirmi yıldır hızla içi boşaltılan ve göz ardı edilen kavramlar ile planlamanın bilinen araçlarının işlevsiz kalması, gelir dengesizlikleri ve mülksüzleştirme süreçleri etkili olmaktadır. Yoksulluk yeniden üre-

* Fatma Erdoğan Aras, Osman Balaban, Nevzat Can, Kübra Cihangir Çamur, Funda Erkal, Ersan Ocak, Tunga Köroğlu, Binali Tercan ve Ümit Nevzat Uğurel’in katılımlarıyla gerçekleştirilen 26. Kolokyum değerlendirme toplantısında dile getirilen görüşlerin özetlendiği metindir.

tilen bir sorun olarak tanımlanabildiğinde, kentsel yoksulluğun bir sebep değil sonuç olduğu, kent parçalarına, mekana müdahalenin, iyileştirmenin ve hatta başarılı kabul edilen bazı uygulamaların, "sorunu" çözmekten çok "sonucu" çözmek uzaklığında bulunduğu, artık modası geçtiği düşünülen kırsal yoksulluk konusuna yoğunlaşmanın daha öncelikli olduğu anlaşılmakta, kır ve kenti bir bütün olarak tartışan, kente gelenleri dönüştürdükleri fiziksel çevre ile aynı ağırlıkta, birlikte ele alan çalışmaların bir süredir eksik bırakıldığı ortaya çıkmaktadır. Politika geliştiren bir aktör olarak plancının, yalnızca semptomları azaltıp sorunu daha az görülür bir hale getirmekten öte sorumlulukları olmalıdır. Ancak kolokyum, mesleğimizin araçlarını çok tartışmadığımız bir düzlemde kalmıştır. Ayrıca, yoksulluk konusu şehir plancıları için yalnızca bir gündem maddesi (geçici) midir, kentsel sorunların ayrılmaz parçası (kalıcı) mıdır sorusunu akla getiren kolokyum, kentsel sorunlara bakış açımızı ve samimiyetimizi (benimseme ciddiyetimizi) sorgulamak gerektiğini de ortaya koymuştur.

Kolokyumun "kuramsal açılımlar" bölümünde sunulan iki bildiri, çerçeveyi geniş biçimde çizerken, diğer oturumlarda sunulan bildiriler bu çerçevenin içini dengeli biçimde dolduramamıştır. Çerçeve bildirilerden biri; yoksulluk fenomeninin ne üzerine kurulduğu, yani geçicilik ve kalıcılık içeren iki farklı boyutu, bu farklı boyutların bizi farklı çıkış noktalarına yöneltmesi, birey, toplum, devlet ve uluslararası toplum şeklinde gruplanabilecek aktörlerin konuya yaklaşım farkları, nasıl bir ahlak geliştirdiğimiz ve pratikte neler yaptığımız üzerine bir özet vermektedir. Diğeri ise; yoksulluğun farklı ölçeklerini, insan vücudu (bireysel), hane, yerel, ulusal ve küresel olmak üzere tanım-

lamakta, bu ölçeklerin ilişkisi ve eşikleri üzerinde durmaktadır. Bu çerçevelerin bildiri sahiplerine daha önce aktarılabilmesi durumunda bu kez de bildiri sunacakların sayısının ya da sunulacak bildirilerin konularının kısıtlı kalacağı, uygulama ile ilgili tartışmalardan daha çok uzaklaşacağı endişesi duyulmuştur. Özellikle kolokyumun üzerinde odaklanması gerektiği düşünülen "yoksulluğun üretilmesi ve dönüştürülmesinde planlamanın rolü" oturumları yalnızca bazı kent parçalarını geliştirme amaçlı proje örneklerinin ve yalnızca sonuçları itibariyle ele alındıkları sunuşlardan oluşmuş, "mekansal dışavurumlar" oturumları ile bağlantısız olarak algılanmıştır. Planlamaya girdi oluşturabilecek verilere ulaşamamıştır. Bu bağlamda konu ile ilgili bilimsel hazırlık, çalışma, değerlendirme eksikliklerimiz ortaya çıkmaktadır.

Kolokyumun kapanış oturumunda tüm sunuşların bir değerlendirmesi, sonuçları ve çözüm önerileri yerine yeni bildirilerle karşılaşılmıştır. Önceki günlerde yer alması gereken bu değerli bildiriler yerine çözümlerin ön plana alınacağı bir yönlendirmenin veya oturum başkanlarının değerlendirme raporlarından oluşan bir kapanış oturumunun eksikliği hissedilmiştir.

Özellikle bütünlüğü olumlu bulunan öğrenci panelinin genellikle son güne bırakılması, paralel oturumlardan biri olarak izleyici sayısının kısıtlanması, mekansal olarak da ikincil konumda bırakılmasının olumsuzlukları bir kez daha kanıtlanmıştır. Sıcak gündem konularına daha enerjik ve özgürce yaklaşabilme potansiyeli yüksek olan gençlerin tartışmalarına yakın durmayı sağlayacak şekilde program düzeni bundan sonraki organizasyonlarda mutlaka değişmelidir.